

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
KHOA CÔNG NGHỆ TỰ ĐỘNG HÓA

Ths. Trịnh Thuý Hà
TS. Nguyễn Văn Dim

BÀI GIẢNG
CƠ ỨNG DỤNG

Tài liệu lưu hành nội bộ

TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÔNG TIN VÀ TRUYỀN THÔNG
KHOA CÔNG NGHỆ TỰ ĐỘNG HÓA

Ths. Trịnh Thuý Hà
TS. Nguyễn Văn Dim

BÀI GIẢNG
CƠ ỨNG DỤNG

Thái Nguyên, tháng 12 năm 2022

MỤC LỤC

Các từ viết tắt	8
MỘT SỐ THUẬT NGỮ	9
MỞ ĐẦU	10
CHƯƠNG 1. ĐỘNG HỌC CƠ CẤU	11
Nội dung chính:.....	11
Mục tiêu cần đạt được:	11
Bài 1: Động học cơ cấu (Số tiết: 3 tiết)	11
1.1. Các khái niệm cơ bản	11
1.1.1. Chi tiết máy.	12
1.1.2. Khâu	12
1.1.3. Bậc tự do của khâu.....	13
1.1.4. Khớp động	14
1.1.5. Chuỗi động	17
1.1.6. Lược đồ cơ cấu	17
1.1.7. Bậc tự do cơ cấu	19
1.1.8. Xếp loại cơ cấu	20
1.2. Cơ cấu bốn khâu bản lề phẳng	22
1.3. Các biến thể của cơ cấu bốn khâu	24
1.3.1. Cơ cấu biến thể của cơ cấu bốn khâu bản lề	24
1.3.2. Các biến thể của cơ cấu tay quay con trượt và ứng dụng của chúng ...	25
1.4. Cơ cấu cam	26
1.5. Cơ cấu bánh răng	28
1.5.1. Định nghĩa	28
1.5.2. Phân loại.....	30
1.5.3. Cơ cấu bánh răng phẳng.....	32
1.5.4. Các thông số cơ bản của bánh răng	34
1.5.5. Hệ bánh răng phẳng	35
Câu hỏi, bài tập	38
CHƯƠNG 2. CÁC KHÁI NIỆM CƠ BẢN, các định luật TĨNH HỌC và khảo sát hệ lực	40
Nội dung chính:.....	40

Mục tiêu cần đạt được:	40
Bài 2: Các khái niệm cơ bản, các định luật tĩnh học và khảo sát hệ lực (Số tiết: 03 tiết)	40
2.1. Các khái niệm cơ bản.....	40
2.1.1. Vật rắn tuyệt đối	40
2.1.2. Lực	41
2.1.3. Trạng thái cân bằng của vật	42
2.1.4. Một số định nghĩa	42
2.2. Các định luật tĩnh học.....	43
2.2.1. Định luật 1: (Hai lực cân bằng)	43
2.2.2. Định luật 2: (Thêm hoặc bớt một hệ lực cân bằng).....	43
2.2.3. Định luật 3: (Hợp hai lực)	44
2.2.4. Định luật 4: (Định luật tác dụng và phản tác dụng)	45
2.2.5. Định luật 5: (Định luật hoá rắn)	46
2.2.6. Định luật 6: (Định luật thay thế liên kết)	46
2.3. Các hệ quả	50
2.3.1. Hợp các lực đồng quy	50
2.3.2. Các định lí biến đổi tương đương ngẫu lực.....	53
2.4. Hệ lực phẳng.....	55
Câu hỏi, bài tập cuối chương.....	57
CHƯƠNG 3. Các khái niệm cơ bản trong sức bền vật liệu	59
Nội dung chính:.....	59
Mục tiêu cần đạt được:	59
Bài 3: Các khái niệm cơ bản trong sức bền vật liệu (Số tiết: 03 tiết).....	59
3.1. Nhiệm vụ và đối tượng nghiên cứu.....	59
3.1.1. Mô hình vật rắn biến dạng	60
3.1.2. Đặc trưng hình học của mặt cắt ngang – Mômen diện tích của mặt cắt ngang 61	
3.2. Các khái niệm về thanh.....	63
3.2.1. Định nghĩa	63
3.3. Nội lực và ứng suất.....	64
3.3.1. Định nghĩa nội lực	64
3.3.2. Phương pháp mặt cắt - Các thành phần nội lực	65
3.4. Các thành phần nội lực trên mặt cắt ngang.....	67
3.4.1. Ứng suất trên mặt cắt ngang.....	68

3.4.2. Ứng suất trên các mặt qua một điểm	69
Bài 4: Các khái niệm cơ bản trong sức bền vật liệu (tiếp) (Số tiết: 02 tiết)...	70
3.5. Biến dạng:.....	70
3.5.1. Khái niệm về biến dạng	70
3.5.2. Chuyên vị:	70
3.5.3. Quan hệ giữa ứng suất và biến dạng:.....	71
3.6. Các giả thuyết cơ bản về vật liệu	71
Bài tập cuối chương	71
CHƯƠNG 4. Kéo nén đúng tâm	73
Nội dung chính:.....	73
Mục tiêu cần đạt được:	73
Bài 5: Kéo nén đúng tâm (Số tiết: 03 tiết).....	73
4.1. Định nghĩa	73
4.2. Lực dọc và biểu đồ lực dọc	73
4.3. Ứng suất và biến dạng.....	76
4.3.1. Ứng suất	76
4.4. Biến dạng.....	79
4.4.1. Biến dạng dọc	79
4.4.2. Biến dạng ngang	80
4.5. Đặc trưng cơ học của vật liệu	81
4.5.1. Thí nghiệm kéo vật liệu dẻo.....	82
4.5.2. Thí nghiệm nén vật liệu dẻo.....	84
4.5.3. Thí nghiệm kéo nén vật liệu giòn.....	84
4.6. Tính toán về kéo (nén) đúng tâm.....	85
4.6.1. Ứng suất cho phép – Hệ số an toàn	85
4.7. Điều kiện bền và tính toán về kéo nén đúng tâm	86
4.7.1. Điều kiện bền.....	86
4.8. Bài toán siêu tĩnh.....	87
4.9. Ví dụ ứng dụng.....	90
4.9.1. Tính mối ghép ren.....	90
4.9.2. Tính mối ghép ren không xiết	91
4.9.3. Tính mối ghép ren xiết chặt	91
4.9.4. Tính truyền động đai.....	92
Câu hỏi, bài tập cuối chương.....	96

CHƯƠNG 5. Xoắn thuần túy của thanh thẳng	98
Nội dung chính:.....	98
Mục tiêu cần đạt được:.....	98
Bài 6: Xoắn thuần túy của thanh thẳng (Số tiết: 03 tiết)	98
5.1. Định nghĩa	98
5.2. Mômen xoắn, biểu đồ Mômen xoắn.	98
5.3. Thiết lập công thức ứng suất tiếp trên mặt cắt ngang của thanh tròn chịu xoắn thuần túy.	99
5.3.1. Thí nghiệm.	99
5.3.2. Tính ứng suất trên mặt cắt ngang	100
Bài 7: Xoắn thuần túy của thanh thẳng (tiếp) (Số tiết: 02 tiết)	101
5.4. Biến dạng của thanh tròn chịu xoắn	101
5.5. Điều kiện bền và điều kiện cứng	101
5.5.1. Điều kiện bền.....	101
5.5.2. Điều kiện cứng.....	102
5.6. Bài toán siêu tĩnh	102
Câu hỏi, bài tập cuối chương	104
CHƯƠNG 6. Uốn phẳng của thanh thẳng	105
Nội dung chính:.....	105
Mục tiêu cần đạt được:.....	105
Bài 8: Uốn phẳng của thanh thẳng (Số tiết: 03 tiết)	105
6.1. Định nghĩa:	105
6.2. Nội lực và biểu đồ nội lực	106
6.3. Dầm uốn phẳng thuần túy	106
6.3.1. Công thức tính ứng suất.....	106
6.3.2. Phân bố ứng suất trên mặt cắt ngang.	108
6.3.3. Tính toán về uốn thuần túy.....	109
6.3.4. Biến dạng.....	112
6.4. Uốn ngang phẳng	115
6.4.1. Ứng suất	115
6.4.2. Giới thiệu các thuyết bền	117
6.4.3. Tính toán về uốn ngang phẳng	118
6.5. Ví dụ ứng dụng	119
6.5.1. Tính mối ghép chêm	119

Bài tập cuối chương	120
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	122

CÁC TỪ VIẾT TẮT

MỘT SỐ THUẬT NGỮ

MỞ ĐẦU

Cơ học ứng dụng là cơ sở và xuất phát điểm cho nhiều bộ môn cơ học khác như sức bền vật liệu, lý thuyết đàn hồi, thủy khí động lực cơ học..., Môn học thuộc khối kiến thức cơ sở ngành, nhằm cung cấp cho sinh viên những kiến thức cơ bản về tính toán động học, tĩnh học, và giải các bài toán về cơ học vật rắn biến dạng. Nội dung kiến thức của môn học bao gồm những vấn đề cơ bản về động học cơ cấu máy, các định luật tĩnh học, các bài toán trong hệ lực phẳng và hệ lực không gian. Ngoài ra, những kiến thức về 4 dạng biến dạng cơ bản: Kéo (nén), uốn, xoắn và sự kết hợp của các dạng biến dạng này cũng được cung cấp cho sinh viên trong học phần này

Giáo trình Cơ học ứng dụng được biên soạn với khối lượng 03 đơn vị học trình, nội dung gồm 6 chương:

Chương 1: Động học cơ cấu

Chương 2: Các khái niệm cơ bản, các định luật tĩnh học và khảo sát hệ lực

Chương 3. Các khái niệm cơ bản trong sức bền vật liệu

Chương 4: Kéo nén đúng tâm

Chương 5: Xoắn thuần túy của thanh thẳng

Chương 6: Uốn phẳng của thanh thẳng

Trong quá trình biên soạn, nhóm tác giả không thể tránh khỏi những thiếu sót. Chúng tôi rất mong được sự đóng góp ý kiến của đồng nghiệp và bạn đọc để cuốn giáo trình được hoàn thiện hơn.

NHÓM TÁC GIẢ